

Ola Lönnqvist
November 2011

Skällviks Gård och Arkeologiska undersökningar

Jag har kontaktat Historiska muséet, Nordiska muséet, Riksarkivet, Vitterhetsakademien och Riksantikvarieämbetet i Stockholm och hört om de har information i sina arkiv om den arkeologiska undersökning som enligt uppgift utfördes 1905 av amanuensen vid Vitterhetsakademien Eckhoff.

Mitt e-mail per 2/11 2011 såg ut enligt nedan:

SKÄLLVIKS BORG (hus, gård) kommer att bli föremål för ökad uppmärksamhet genom det projekt som i dagarna startats här i Söderköping.

Vi kommer att se till att ruinen (obs det avser INTE Stegeborgs slottsruin) vårdas bättre än vad som skett och sker, vi avser att sprida information på olika sätt, förbättra dess tillgänglighet, dokumentera den, ordna aktiviteter kring den och vi hoppas kunna skapa en digital modell av gården och dess invånares liv och leverne efter modell av vad som skett kring Askeby kloster.

Samarbete sker med markägarna, länsmuséet, kommunen, hembygdsföreningen m fl.

Antikvarisk (arkeologisk) undersökning av Skällviks hus (gård, borg) skedde år 1905 under ledning av **Per Emil Cornelius Eckhoff**.

Jag skriver på uppdrag detta brev till Historiska muséet i Stockholm, Nordiska muséet i Stockholm, Riksarkivet i Stockholm, Vitterhetsakademien i Stockholm och även Riksantikvarieämbetet i Stockholm för att efterhöra om det i ert arkiv finns bevarat anteckningar, teckningar, bilder, undersökningsrapport, föremålsbeskrivningar mm från just den undersökning som genomfördes 1905.

Om sådan information finns hos er, eller ni har en uppfattning om var den kan finnas, är jag tacksam för information och hoppas, om några dokument finns bevarade, få tillfälle att på ett eller annat sätt få ta del av dem.

Vänligen

Ola Lönnqvist
Kamrersgatan 2 E
614 32 Söderköping
Tfn 0121-21885
ola.lonnqvist@gamma.telenordia.se

Följande svar har jag hittills fått:

NORDISKA MUSÉET 2/11 2011

Bäste Ola Lönnqvist!

Tack för din förfrågan som jag vidarebefordrar till min kollega arkivchef Per Dahl.

Vänliga hälsningar

Lena Palmqvist

Lena Palmqvist

Avdelningschef

Nordiska museet, Djurgårdsvägen 6-16, Box 27820, 115 93 Stockholm

Tfn 08-519 546 50, **Mobil** 0733-26 70 22

E-post lena.palmqvist@nordiskamuseet.se

www.nordiskamuseet.se

VITTERHETSAKADEMIEN 3/11 2011

Hej Ola,

Jag föreslår att du kontaktar Riksantikvarieämbetet i denna fråga.

Vänliga hälsningar

Maria

Maria Nyström Peck

Kanslisekreterare

mnystrompeck@vitterhetsakad.se

Kungl. Vitterhetsakademien

(The Royal Swedish Academy of Letters, History and Antiquities)

www.vitterhetsakad.se

Villagatan 3; Box 5622, 114 86 Stockholm

Tel: + 46 (0)8 440 42 87

HISTORISKA MUSÉET 8/11 2011

Hej Ola!

Jag har provat olika sökvägar men kan inte se att vi har något fyndmaterial från Skällviks hus i våra samlingar. Har du inte redan varit i kontakt med Antikvarisk-topografiska arkivet (ATA) kan jag varmt rekommendera det. Mer information hur du kommer i kontakt med dem finns på:

www.raa.se/cms/extern/informationstorg.html

Med vänliga hälsningar

Annica Ewing
1:e antikvarie

Statens historiska museum
Enheten för kulturhistoria och samlingar
Box 5428, 114 84 Stockholm
Tel: 08-519 556 61
E-post: annica.ewing@historiska.se
Webb: www.historiska.se

RIKSARKIVET 2/11 2011

Detta är en automatisk bekräftelse på att vi mottagit Din förfrågan. Den kommer att behandlas inom kort, och vi svarar så fort vi kan. För allmänna forskarförfrågningar är handläggningstiden mycket varierande, beroende på den individuella frågans art - någonstans mellan 5-15 arbetsdagar bör Du räkna med. För information om våra avgifter hänvisar vi till vår hemsida:

<http://www.riksarkivet.se/default.aspx?ID=5099>

This is an automated confirmation to acknowledge receipt of your inquiry, which will be attended to shortly. We will get back to you as soon as possible. The response time to general research inquiries can vary quite a bit, depending on the nature of the individual inquiry - please allow for up to 15 working days for handling. Kindly refer to our website for information on charges and costs:

<http://www.riksarkivet.se/default.aspx?id=24482>

Med vänlig hälsning / Best regards

Registrator / Registrar
Riksarkivet - Marieberg
Box 12541, SE-102 29 Stockholm - Sweden.
Tel. +46 (0) 10 476 70 00
E-mail: riksarkivet@riksarkivet.se

RIKSARKIVET 10/11 2011

Hej!

Några handlingar rörande Emil Eckhoffs utgrävning vid Skällvik 1905 har inte påträffats i Riksarkivet. Största chansen är väl att dokumentation finns hos Antikvarisk-topografiska arkivet (ATA) vid Riksantikvarieämbetet.

Med vänlig hälsning

Roger Munck
Enheten för kartor och ritningar

Riksarkivet
010-476 72 28

RIKSANTIKVARIEÄMBETET 10/11 2011

Hej Ola!

Jag vill först be om ursäkt att det dröjt innan du fått svar.

Du har kommit helt rätt, Riksantikvarieämbetets arkiv (ATA) är hemvisten för all typ av sådant här material.

Som du vet blandas ofta Skällviks hus och Stegeborgs slottsruin samman, men jag tror att jag har hittat dokumentationen du söker.

Antingen besöker du oss i Stockholm och tar del av materialet här, eller så kan vi kopiera det till dig mot en avgift.

Hör gärna av dig! Det låter som ett spännande projekt!

Med vänliga hälsningar,
David Larsson
Arkivarie

Riksantikvarieämbetet / The Swedish National Heritage Board
Informationsavdelningen / Department of Heritage Resources
Antikvarisk-topografiska arkivet / The Antiquarian-Topographical Archive
Box 5405
SE-114 84 Stockholm
tel. +46 (0)8-5191 8050
e-post: ata@raa.se
www.raa.se

2011-11-12

Hej igen Ola!

Kostnaden är reglerad i avgiftsförordningen, och är 50 kr för de första 10 sidorna och därefter 2 kr per sida. Jag får göra en uppskattning hur mycket material det handlar, men rapporten är inte stor och jag kan tänka mig att det landar på omkring 10-15 sidor.

Det kan ju finnas mer om ruinen i vårt arkiv som du kanske missar om du inte besöker oss. Titta gärna i vår förteckning också, på

http://www.raa.se/cms/extern/informationstorg/sokhjalpmedel_riksantikvarieambetets_digitala_kalor.html

(Länken till förteckningen är längst ner på sidan, Visual Arkiv.)

Hör av dig om du vill ha kopiorna på eposten eller på papper, det är samma kostnad.

Med vänliga hälsningar,
David Larsson

2011-11-14

Jag kommer att skicka kopiorna på en CD-skiva istället under veckan, det verkar inte som att det går att skicka kopiorna till dig via epost.

Med vänliga hälsningar,
David Larsson

Från Riksantikvarieämbetet har anlänt kopior av följande dokument (kort sammanfattade av mig och numrerade i den ordning jag skrivit ut dem. Ordningen kan och bör omstruktureras):

- 1* Brev om 2 sidor från N C Mörner, Herrborum, daterat 24/1 1900, till riksantikvarie H Hildebrand, Stockholm.
Han framför förslag, önskemål om att en sluttning på ”norra stranden om Stegeborgs slottsruin” bör vårdas. (83/1900)
- 2* Brev om 2 sidor från L C Wiede, Linköping, daterat 11/6 1867, till Riksantikvarien.
Han informerar, på uppdrag av Östgöta Fornminnesförening, om planen (ritning?) af Stegeborgs äldsta ruin upprättad av kyrkoherde C Ph Linde i Jonsberg då han var komminister i Skällvik och St Anna samt tillsyningsman över fornminnena i skärgården och om en avritning av hovgården i Göstrings härad.
Wide framför önskemål om att riksantikvarier besöker orten. I ett PS noteras att något som kallas ”Greifswaldsdissertation” om Stegeborg (dvs en doktorsavhandling från den orten) får behållas om så önskas, annars returneras.
- 3* Ett registerblad som omnämner arkitekten August Waldemar Lundbergs undersökning år 1902 av Skällviks borg (”Folkunga – Stegeborg”) som finns i Hans Hildebrands brevsamling och i ritningssamlingarna Ög 2598-2602 F.
- 4* Ett brev från Sverker Jansson, Stockholm, daterat 4/1 1947, till Riksantikvarieämbetet.
I detta noteras att en fornminnesinventering gjorts i Östergötland och att Skällviks borg besöktes den 14/10 1946. (Man hänvisar till en uppmättningsritning av A W Lundberg 1902). Man skriver att hela området är fullständigt igenvuxet, en del av skalmuren har rasat, och att det på grund av växtligheten är svårt att få en uppfattning av planläggningen.
Riksantikvarien har noterat på brev den 13/9 1949 att röjningsarbete skall verkställas i samband med Stegeborgsarbetena. (0038/1947)
- 5* Ett brev från Erik B Lundberg, Stockholm, daterat 9/9 1949, till riksantikvarien.
Han noterar att han besökte ruinerna efter Skällviks borg i samband med sitt besök på Stegeborg den 3/9 1949 tillsammans med förvaltaren Danielsson. Han föreslår att röjning sker och att vissa partier konserveras. Arbetet kan ske nästa år då arbete skall utföras vid Stegeborg.

Riksantikvarien har noterat på brev den 13/9 1949 att röjningsarbete skall verkställas i samband med Stegeborgsarbetena. (4123/1949)

- 6* Ett brev om 2 sidor från Ragnar Danielsson, Stegeborg, daterat 18/11 1958, till intendent Bengt Cnattingius.
Han skriver att med anledning av rådande arbete med att underhålla gamla fornminnen bör man även vidta åtgärder vid Skällviks borg.
En del av muren rasade när man förra gången gjorde arbeten där.
Den östra sidan, nära båtsmanstorpet, bör man åtgärda och han föreslår hur det skall gå till, utan att förstöra den. ”Platsen och ruinen skulle få ett tilltalande utseende”.
(6477/1958)
- 7* Ett brev från Bengt Cnattingius, Linköping, daterat 25/11 1958, till riksantikvarieämbetet.
Han bifogar Danielsson brev ovan men noterar att det finns andra uppgifter i länet som man i första hand bör beakta. (6477/1958)
- 8* Ett brev från Per-Olof Westlund, riksantikvarieämbetet, daterat 6/12 1958, till Landsantikvarien i Linköping (dvs Bengt Cnattingius).
Han noterar att Danielssons brev anlämt och att man inget har emot att arbete utföres om det sker under daglit kontroll av kulturhistoriskt skolad kontrollant. (6477/1958)
- 9* Utdrag ur den ekonomiska kartan visande Skällviksborg (Stege slottsruin), eventuellt daterat 1960. (5391/1960)
- 10* Registerblad över brev från Danielsson 28/7 1960 till Cnattingius ang en trolig lastbrygga tillhörande slottet.
- 11* 4 st fotografier från Skällviks borg, fotade 1960 av Gunnar Lindqvist. (5391/1960)
- 12* Ett brev från Bengt Cnattingius, Linköping, daterat 19/8 1960, till riksantikvarieämbetet
Han informerar om att Ragnar Danieleson anmält att en hamnanläggning hittats vid Skällviks borg och besiktning genomförts av Gunnar Lundqvist. Den hade hittats vid muddringsarbete för småbåtshamn vid Tegelladan. Träresten hade hittats såväl på land som i vattnet och tyder på en troligt hamnanläggning. Cnattingius föreslår att detta skall betraktas som en ”fast fornlämning” och att fortsatta muddring ej får ske. (5391/1960)
- 13* En skötselplan undertecknad av Ingvar Jansson, Stockholm, daterad 3/11 1967.
Det framgår inte till vem han vänder sig med planen, men den rör Skällviks borg och planen innebär att han föreslår hur och var röjning skall ske dels vid ett speciellt tillfälle och årligen.

- 14* Intyg från landsantikvarie Sven E Noreen, Linköping, daterat 20/11 1967.
Det framgår inte till vem det är ställt, men han noterar att de planerade arbetena på Skällviks borg inte påbörjats.
- 15* Ett brev från Margit Karlsson, Linköping, daterat 23/11 1967, till riksantikvarieämbetet.
Hon har haft i uppdrag att skriva av landsantikvarierna och noterar förslag på beredskapsarbeten omfattande bl a Skällviks borg. (7090/1967)
- 16* Två skisser på detaljer för ”Äldre slottet Stegeborgs ruiner” 1902 resp planritning för detsamma av A W Lundberg. Båda avfotograferade av H Andersson 1928. De avser med alla säkerhet Skällviks borg.
- 17* Två fotografier av Skällviks borg fotade av Sigurd Göstring 1952.
- 18* Första sidan av ett brev ställt till riksantikvarie H Hildebrand.
Brevskrivaren undrar om det påbörjade arbetet med murarna skall fortsättas. (71/1903)
-

Nedanstående dokument är kompletterat med 2 sidor i och med att CD-skivan anlände.

- 19* En 11-sidig rapport från A W Lundberg, daterad 23/8 1902, ställd till Kongliga Vitterhets Historie och Antikvitets Akademien.
Han redovisar de undersökningar och konserveringsarbeten som gjorts 1902 vid ”det äldre slottet Stegeborgs ruiner”. Informationen är mycket fyllig och detaljerad och kan efter närmare studier ge en mycket bra bild av anläggningens utseende före och efter åtgärderna 1902. Rapporten inleds med att man anger att man haft rådplägning med Emil Ekhoff innan arbetet påbörjats.

Rapportens 4 sidor innehåller en förteckning över 22 fynd man gjort på platsen.
Han hänvisar även till ”bifogade teckningar”, vilka bör vara vad som ovan nämns som nr 16.

Kommentar: Vad avses med ”det äldre slottet Stegeborgs ruiner”.

År 1902 fanns det, precis som nu 2011, 3 slott som kan benämnas Stegeborgs slott.

Den nuvarande huvudbyggnaden, var färdigbyggd 1806.

Ruinen på holmen i Slätbaken, det egentliga Stegeborgs slott, med sin storhetstid under Vasa-tiden.

Ruinen vid Yxeltorpsviken, numera kallad Skällviks borg, med sin storhetstid under tidig medeltid.

Med ordet ”äldre” bör man syfta på Skällviks borg och inte på ruinen på holmen i Slätbaken. I rapporten från 1902 nämns överhuvudtaget inte något torn eller någon

kastal, vilket rimligtvis bör ske om man avser ruinen på holmen. (483/1902)

Arkivarie David Larsson, riksantikvarieämbetet skriver ovan:

Det kan ju finnas mer om ruinen i vårt arkiv som du kanske missar om du inte besöker oss.

Titta gärna i vår förteckning också, på

http://www.raa.se/cms/extern/informationstorg/sokhjalpmedel_riksantikvarieambetets_digitala_kallor.html

(Länken till förteckningen är längst ner på sidan, Visual Arkiv.)

Jag noterar att förutom Visual Arkiv finns på samma sida fler sökfunktioner bl a en för ritningar och kartor. I båda fallen får man träffar som kan vara av värde att närmare studera på plats.

Jag har kontaktat arkivarien och hoppas kunna göra ett personligt besök på arkivet den 2/12 2011.

Hej!

En CD-skiva med samtliga kopior är på väg till dig, om den inte redan kommit. Du är givetvis välkommen att besöka oss ändå och ta del av materialet in natura. Fredagen den 2/12 har vi öppet i vår forskartjänst kl 9-16. Det går bra att anlända när som helst under den tiden. Du anmäler dig till tjänstgörande arkivarie på Informationstorget i byggnaden Östra Stallet, på Storgatan 41. Jag ser till att materialet finns på plats tills dess och kommer själv finnas i huset om det är något du undrar över på plats.

Vi ses då,

Med vänliga hälsningar,
David Larsson

Notera att någon rapport om de arkeologiska undersökningarna 1905 har ej ännu inkommit till mig. Ägde den verkligen rum?, eller kan det vara så att den ägde rum 1902 under praktisk ledning av A W Lundberg och med ett visst överinseende av Ekhoff?, dvs årtalet i Gösta Lundbergs bok är felaktigt liksom namnuppgiften på vem som verkligen genomfört arbetet?

Ola Lönnqvist

Komplettering av dokument vilka fanns med när CD-skivan anlände:

20* Plan af Stegeborgs äldsta ruin. Odaterade och osignerade 3 sidor.

Språkligt att döma så är planen nedtecknade omkring år 1900. En sida är en kortfattad men detaljerad beskrivning till planskissen och ruinens utseende och en sida uppehåller sig mer kring dess förmodade historia.

21* Registerblad

22* Ett brev från J F Wallberg, Spikenäs, daterat 15/2 1908, till E Ekhoff.

Förfrågan ang åtgärder på tornet mm vid Stegeborg.

23* Ett brev från J F Wallberg, Spikenäs, daterat 16/2 1906, till E Ekhoff

Information om försäljning av kalkgrus.

24* En skuldförbindelse signerad Axel Öberg, Tegelladanb, daterad 15/2 1906, och undertecknad även av J F Wallberg och Ivar Carlström.

Avser köp av kalkgrus.

25* Ett brev från Axel Öberg, Tegelladan, daterat 20/12 1906, till Ekhoff.

Avser köp av kalkgrus.

26* Ett brev från J F Wallberg, Spikenäs, daterat 23/12 1909 (?), till E Ekhoff

Brevet rör åtgärder på murarna mm vid Stegeborg och förslag om insamlande av medel.

27* Ett brev från J F Wallberg, daterat 6/12 1906, till E Ekhoff.

Avser röjning på stora Stegebogs ruin och om kalkgrus.

28* Ett brev från J F Wallberg, daterat 18/7 1905, till Ekhoff.

Avser begäran om visitation och om kontanter.

18* Tidigare noterat ovan, men i CD-skivan fanns med även fortsättningen.

29* Tvenne kostnadsförslag från A W Lundberg, Lund, daterade 4/9 1902, till Kongl Vitterhets- och Historie- och Antiquitets Akademien i Stockholm.

Avser konservering av det äldsta slottet Stegebors ruiner.

30* 9 räkningar, notor, avseende olika former kostnader

Räkning från O Larsson, till Ingeniör Lindberg, bräder, daterat 12/8 1902

Nota kvitterad av C V Djurberg, avseende spik mm, daterat 26/7 1902

Nota kvitterad av Axel Odeen, avseende taxiskjuts för Lindberg, daterad 18/8 1902

Kvittens av J F W allberg, avseende nyttjande av båt mm, odaterad

Kvittens av Carl Pettersson avseende hyra av en stenkran, daterad 10/8 1902

Räkning avseende körning av stenkran mm, kvitterad av Axel Öberg, daterad 10/8

Nota kvitterad av Gurli (?) Rundström (?) avseende köp av korpar, odaterad

Räkning avseende spik mm, kvitterad av Z Ingvaldsson, för A W Lundberg, daterad den 12/? 1902

Fraktsedel för ångbåt, daterad 5/8 1902, avseende transport av plankor beställt av A W Lundberg.

31* 3 avlöningslistor avseende utgrävningar av ”Folkunga-Stegeborg”

Lista 1: 25/7 – 2/8 1902

Lista 2: 4/8 – 9/8 1902

Lista 3: 11/8 – 18/8 1902

Listorna anger antal arbetade timmar per namngiven arbetare, timlön, totallön och dessutom kvittens från varje person.

32* Kvittens avseende förvaring av utrustning, daterad 16/8 1902 och undertecknad av J F Wallberg.

33* Tidningsurklipp från Södermanlands Nyheter daterad 13/8 1902.

Artikeln berättar om utgrävningarna av Vasa-borgen Stegeborg ledda av Lundberg. Läser man artikel dock så ser man att det är Skällviks borg det handlar om.

34* Brev från J F Vallberg till E Ekoff, odaterat.

Avser begäran om information om när Ekhoff avser infinna sig.

35* Brev från A W Lundberg, Stegeborg, daterat 9/8 1902, till E Ekhoff.

Avser till en början ett beklagande av att Ekhoff ej infunnit sig för att "se de verkliga monumentala bevisen öfver murbräckorna i forntiden våldsamma kraft". Sedan en beskrivning över Folkunga-Stegeborg och slutligen en notering om att "Nordenskjölds planritning är alldeles oriktig" mm.

36* Ett brev från Emil Ekhoff, Visby, daterat 1/8 1902, till ???

Handstilen är mycket svårläst varför en sammanfattning eller kommentar inte just nu delges.

37* Ett brev från A W Lundberg, Stegeborg, daterat 2/8 1902, till Emil Ekhoff.

Information om att han bl a fått pengar till att kunna utbetala lön, och dessutom en beskrivning över det pågående arbetet och rapport om fynd av ett mynt.

38* Ett brev från A W Lundberg, Stegeborg, daterat 29/7 1902, till Emil Ekhoff.

Avser begäran om att få pengar till lön och en kort beskrivning över arbetet.

39* Ett brev från A W Lundberg, Stegeborg, daterat 28/7 1902, till Emil Ekhoff.

Beskrivning av arbetet som påbörjats kl 6 f m denna dag. Information om pengabehov, lån av skottkärror, reskap, plankort mm. Lån av en karta från fru Mannerstråle.

40* Ett notering om Gamla Stegeborg, daterad 23/7 1902, och troligen, av handstilen att döma, skriven av E Ekhoff.

41* Ett brev från A W Lundberg, Lund, daterat 13/7 1902, till Emil Ekhoff.

En undran om besked om han skall utföra arbete rörande Stegeborg. Föreslår ett sammanträffande i Stegeborg med Ekhoff.

Med ledning av dessa dokument vågar jag påstå att undersökningen (restaureringen, konservering, utgrävningen) av "Gamla Stegeborg" ägde rum 1902 under praktisk ledning av A W Lundberg och med ett visst överinseende av Emil Ekhoff, dvs årtalet i Gösta Lundbergs bok är felaktigt liksom namnuppgiften på vem som verkligen genomförde arbetet.

Ola Lönnqvist

22/11 2011